

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Απριλίου 2026*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Ειδικές δικαιοδοσίες – Άρθρο 8, σημείο 1 – Πλείονες εναγόμενοι – Αγωγές μεταξύ των οποίων υπάρχει “τόσο στενή συνάφεια” ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως – Έννοια της φράσης “τόσο στενή συνάφεια” – Έννοια του όρου “εφέλκων εναγόμενος” – Παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ – Οδηγία 2014/104/ΕΕ – Αποζημίωση για ζημίες προκληθείσες από σύμπραξη – Έννοια της επιχείρησης – Ευθύνη της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας – Απόφαση της Επιτροπής – Απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού – Ζημία επελθούσα εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-672/23 και C-673/23,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τις οποίες υπέβαλε το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) με αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2023, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 13 Νοεμβρίου 2023, στο πλαίσιο των δικών

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain,

GCC Interconnection Authority,

Kuwait Ministry of Electricity and Water,

Oman Electricity Transmission Company SAOC

κατά

Prysmian Netherlands BV,

Draka Holding BV,

Prysmian Cavi e Sistemi Srl,

Pirelli & C SpA,

Prysmian SpA,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

The Goldman Sachs Group Inc.,

ABB BV,

ABB Holdings BV,

ABB AB,

ABB Ltd,

Nexans Nederland BV,

Nexans Cabling Solutions BV,

Nexans Participations SA,

Nexans SA,

Nexans France SAS (C-672/23),

και

Smurfit Kappa Europe BV,

Smurfit International BV,

Smurfit Kappa Italia SpA,

DS Smith Italy BV,

DS Smith plc,

DS Smith Packaging Italia SpA,

DS Smith Holding Italia SpA,

Toscana Ondulati SpA

κατά

Unilever Europe BV,

Unilever Supply Chain Company AG,

Unilever Italy Holdings Srl (C-673/23),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Biltgen (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πρώτου τμήματος, I. Ziemele, A. Kumin και S. Gervasoni, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Lamote, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 23ης Ιανουαρίου 2025,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain, GCC Interconnection Authority, Kuwait Ministry of Electricity and Water και Oman Electricity Transmission Company SAOC, εκπροσωπούμενοι από τον J. W. de Jong, advocaat,
- οι Prysmian Netherlands BV, Draka Holding BV, Prysmian Cavi e Sistemi Srl και Prysmian SpA, εκπροσωπούμενες από τους R. T. Bolland, J. S. Kortmann, A. van Vugt και R. Wesseling, advocaten,
- η Pirelli & C SpA, εκπροσωπούμενη από τους P. N. Malanczuk, E. Mattioli, M. J. Schaufeli και J. P. van der Klein, advocaten, καθώς και τους I. Perego και M. Roberti, avvocati,
- η The Goldman Sachs Group Inc., εκπροσωπούμενη από την D.A.M.H.W. Strik, advocaat,
- οι ABB BV, ABB Holdings BV, ABB AB και ABB Ltd, εκπροσωπούμενες από τους W. Knibbeler, M. H. J. M. Immerzeel, E. Di Pangrazio, A. Schurink και M. Sinninghe Damsté, advocaten,
- οι Nexans Nederland BV, Nexans Cabling Solutions BV, Nexans Participations SA, Nexans SA και Nexans France SAS, εκπροσωπούμενες από τους H. M. Cornelissen, A. Knigge και R. van Dijken, advocaten,
- οι Smurfit Kappa Europe BV, Smurfit International BV και Smurfit Kappa Italia SpA, εκπροσωπούμενες από τους O. W. Brouwer, E. Di Pangrazio, A. Schurink και M. Sinninghe Damsté, advocaten,
- οι DS Smith Italy BV, DS Smith plc, DS Smith Packaging Italia SpA, DS Smith Holding Italia SpA και Toscana Ondulati SpA, εκπροσωπούμενες από τους M. G. Bredenoord-Spoek, J. K. de Pree και S. J. The, advocaten,
- οι Unilever Europe BV, Unilever Supply Chain Company AG και Unilever Italy Holdings Srl, εκπροσωπούμενες από τους R. J. G. Lamberti, C. C. A. van Rest και H. J. Vanderveen, advocaten,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους S. Noë και W. Wils, καθώς και την K. Ζώη,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, στην πρώτη εκ των οποίων διάδικοι ήταν, αφενός, οι Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain GCC Interconnection Authority, Kuwait Ministry of Electricity and Water και Oman Electricity Transmission Company SAOC (στο εξής, οι τέσσερις αυτοί διάδικοι από κοινού: EWAGB κ.λπ.) και, αφετέρου, οι Prysmian Netherlands BV, Draka Holding BV, Prysmian Cavi e Sistemi Srl, Pirelli & C Spa, Prysmian SpA, The Goldman Sachs group Inc., ABB BV, ABB Holdings BV, ABB AB, ABB Ltd., Nexans Nederland BV, Nexans Cabling Solutions BV, Nexans Participations SA, Nexans SA και Nexans France SAS (στο εξής, οι δεκαπέντε αυτές εταιρίες από κοινού: Draka κ.λπ.), και στη δεύτερη, αφενός, οι Smurfit Kappa Europe BV, Smurfit International BV, Smurfit Kappa Italia SpA, DS Smith Italy BV, DS Smith plc, DS Smith Packaging Italia SpA, DS Smith Holding Italia SpA και Toscana Ondulati SpA (στο εξής, οι οκτώ αυτές εταιρίες από κοινού: Smurfit Kappa κ.λπ.) και, αφετέρου, οι Unilever Europe BV, Unilever Supply Chain Company AG και Unilever Italy Holdings Srl (στο εξής, οι τρεις αυτές εταιρίες από κοινού: Unilever κ.λπ.), με αντικείμενο τον καθορισμό του κατά τόπον αρμόδιου δικαστηρίου για την εκδίκαση των αγωγών με τις οποίες ζητείται να αναγνωριστεί η αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των Draka κ.λπ. και των Smurfit Kappa κ.λπ. και να υποχρεωθούν αυτές να αποκαταστήσουν τις ζημίες που προκλήθηκαν από παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 15, 16 και 21 του κανονισμού 1215/2012 έχουν ως εξής:
 - «(15) Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου. Η δωσιδικία αυτή θα πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των διαδίκων δικαιολογεί άλλο συνδετικό στοιχείο. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.
 - (16) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Η ύπαρξη στενού συνδέσμου θα πρέπει να παρέχει ασφάλεια δικαίου και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ο εναγόμενος να ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο δεν μπορούσε ευλόγως να

προβλέπει. Αυτό το στοιχείο είναι σημαντικό, ιδίως σε διαφορές που αφορούν εξωσυμβατικές υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από παραβιάσεις της ιδιωτικότητας και του δικαιώματος της προσωπικότητας, περιλαμβανομένης της δυσφήμισης.

[...]

- (21) Για λόγους αρμονικής απονομής της δικαιοσύνης θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα παράλληλης εκδίκασης μιας υπόθεσης και να αποφεύγεται η έκδοση ασυμβίβαστων αποφάσεων σε διαφορετικά κράτη μέλη. Πρέπει να προβλεφθεί σαφής και αποτελεσματικός μηχανισμός για την επίλυση των περιπτώσεων εκκρεμοδικίας και συνάφειας και για την αποφυγή προβλημάτων που απορρέουν από τις διαφοροποιήσεις στα κράτη μέλη ως προς την ημερομηνία κατά την οποία μια υπόθεση θεωρείται ότι εκκρεμεί. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να καθοριστεί ο χρόνος αυτός αυτοτελώς.»
- 4 Το κεφάλαιο II του κανονισμού 1215/2012 επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία» και χωρίζεται σε δέκα τμήματα. Στο τμήμα 1 του κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», περιλαμβάνονται τα άρθρα 4 έως 6.
- 5 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού:
- «Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»
- 6 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει τα εξής:
- «Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους σε κράτος μέλος μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του παρόντος κεφαλαίου.»
- 7 Το τμήμα 2 του κεφαλαίου II του κανονισμού 1215/2012, με τίτλο «Ειδικές δικαιοδοσίες», περιλαμβάνει το άρθρο 8, παράγραφος 1, το οποίο ορίζει τα εξής:
- «Ένα πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί επίσης να εναχθεί:
- 1) εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους».
- 8 Κατά το άρθρο 63, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/12:
- «Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, εταιρεία ή άλλο νομικό πρόσωπο έχει την κατοικία της στον τόπο στον οποίο έχει:
- α) την καταστατική της έδρα·
- β) την κεντρική της διοίκηση·
- γ) την κύρια εγκατάστασή της.»

Η οδηγία 2014/104/ΕΕ

- 9 Η αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2014, L 349, σ. 1), έχει ως εξής:
- «Τα άρθρα 101 και 102 [ΣΛΕΕ] είναι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και θα πρέπει να εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε ολόκληρη την [Ευρωπαϊκή] Ένωση για να διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.»
- 10 Το άρθρο 1 της οδηγίας, με τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:
- «Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για τον συντονισμό μεταξύ της επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού από τις αρχές ανταγωνισμού και της επιβολής των κανόνων αυτών σε αγωγές αποζημίωσης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.»
- 11 Το άρθρο 2 της οδηγίας, με τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει στα σημεία 2, 3 και 6 τα εξής:
- «Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:
- [...]
- 2) “παραβάτης”, η επιχείρηση ή η ένωση επιχειρήσεων που τέλεσε την παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού,
- 3) “εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού”, οι διατάξεις του εθνικού δικαίου που επιδιώκουν κατά κύριο λόγο τον ίδιο στόχο με τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ και οι οποίες εφαρμόζονται στην ίδια υπόθεση και παράλληλα με το ενωσιακό δίκαιο ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 [του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1)] και που δεν περιλαμβάνουν διατάξεις εθνικού δικαίου που επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις σε φυσικά πρόσωπα, εκτός εάν οι εν λόγω ποινικές κυρώσεις συνιστούν το μέσο με το οποίο επιβάλλονται οι κανόνες ανταγωνισμού που ισχύουν για τις επιχειρήσεις,
- [...]
- 6) “ζημιωθείς”, οποιοδήποτε πρόσωπο έχει υποστεί ζημία λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού».
- 12 Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα πλήρους αποζημίωσης»:
- «1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει υποστεί ζημία λόγω παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού μπορεί να αξιώσει και να επιτύχει πλήρη αποζημίωση για την εν λόγω ζημία.
2. Με την καταβολή πλήρους αποζημίωσης το πρόσωπο που ζημιώθηκε αποκαθίσταται στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν αν δεν είχε τελεσθεί η παράβαση του δικαίου

ανταγωνισμού. Αυτό περιλαμβάνει, επομένως, δικαίωμα αποζημίωσης για τη θετική ζημία και το διαφυγόν κέρδος, καθώς και καταβολή τόκων.

3. Η πλήρης αποζημίωση κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν οδηγεί σε υπερβολική αποζημίωση, είτε με χαρακτήρα ποινής, καταβολή πολλαπλών αποζημιώσεων ή άλλου τύπου αποζημιώσεων.»

- 13 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2014/104, το οποίο επιγράφεται «Ισχύς των εθνικών αποφάσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η παράβαση διάταξης δικαίου ανταγωνισμού η οποία έχει διαπιστωθεί με [απρόσβλητη] απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή [τακτικού] δικαστηρίου θεωρείται πλέον αδιάψευστη για τους σκοπούς της αγωγής αποζημίωσης που εισάγεται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δυνάμει των άρθρων 101 ή 102 ΣΛΕΕ ή δυνάμει του εθνικού δικαίου ανταγωνισμού.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν [απρόσβλητη] απόφαση της παραγράφου 1 έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, αυτή η [απρόσβλητη] απόφαση να μπορεί να υποβληθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σύμφωνα με το εθνικό δικαίο ως τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως μέσο απόδειξης του γεγονότος της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού και, κατά περίπτωση, να μπορεί να εκτιμηθεί παράλληλα με τυχόν άλλο αποδεικτικό υλικό που προσκομίζουν οι διάδικοι.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εθνικών δικαστηρίων που προβλέπονται από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.»

- 14 Το άρθρο 11 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ευθύνη από κοινού και εις ολόκληρον», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες παραβίασαν το δικαίο ανταγωνισμού με από κοινού συμπεριφορά ευθύνονται εις ολόκληρον για τη ζημία που προκλήθηκε από την παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού ούτως ώστε καθεμία από αυτές τις επιχειρήσεις να οφείλει πλήρη αποζημίωση για τη ζημία και ο ζημιωθείς διάδικος να έχει δικαίωμα να απαιτήσει πλήρη αποζημίωση από οποιαδήποτε από αυτές έως ότου αποζημιωθεί πλήρως.»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-672/23

- 15 Με την απόφαση C(2014) 2139 final, της 2ας Απριλίου 2014, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση ΑΤ.39610, Ηλεκτρικά καλώδια), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη σύμπραξης σε σχεδόν παγκόσμια κλίμακα στις αγορές των υποβρύχιων και υπόγειων ηλεκτρικών καλωδίων, στην οποία εμπλέκονταν 26 νομικά πρόσωπα και συγκεκριμένα:

- οι Nexans και Nexans France, με έδρα τη Γαλλία,
- η Prysmian SpA και η Prysmian Cavi e Sistemi Energia, με έδρα την Ιταλία, και οι πρώην μητρικές τους εταιρίες Pirelli & C και The Goldman Sachs Group,

- η J-Power Systems Corporation και οι μητρικές εταιρίες της κοινής επιχείρησης, Hitachi Metals Ltd και Sumitomo Electric Industries Ltd,
 - η VISCAS Corporation και οι μητρικές εταιρίες της κοινής επιχείρησης, Furukawa Electric Co. Ltd και Fujikura Ltd,
 - η (πρώην) ABB AB, την οποία διαδέχθηκε η ABB AB, με έδρα τη Σουηδία, και η ABB Ltd, ως μητρική εταιρία της ABB AB, με έδρα την Ελβετία,
 - η Brugg Kabel AG και η Kabelwerke Brugg AG Holding,
 - η Silec Cable SAS, η νυν μητρική της εταιρία General Cable Corporation και η πρώην μητρική της εταιρία Safran SA,
 - η EXSYM Corporation και οι μητρικές εταιρίες της κοινής επιχείρησης, SWCC Showa Holdings Co. Ltd και Mitsubishi Cable Industries Ltd.,
 - η LS Cable & System Ltd,
 - η Taihan Electric Wire Co. Ltd και
 - η nkt cables GmbH και NKT Holding A/S.
- 16 Η Επιτροπή έκρινε ότι, κατά το χρονικό διάστημα από τις 18 Φεβρουαρίου 1999 έως τις 29 Ιανουαρίου 2009, οι εταιρίες αυτές είχαν μετάρχει σε δίκτυο πολυμερών και διμερών συνεδριάσεων και επαφών με σκοπό την κατανομή των αγορών και των πελατών έργων υπόγειων και υποβρύχιων ηλεκτρικών καλωδίων σε συγκεκριμένες περιοχές. Εκτίμησε ότι οι εν λόγω αθέμιτες πρακτικές συνιστούσαν διαρκή παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ.
- 17 Οι Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain, Kuwait Ministry of Electricity and Water και Oman Electricity Transmission Company είναι δημόσιοι φορείς επιφορτισμένοι με την ανάπτυξη, την εκμετάλλευση και τη συντήρηση των δικτύων υψηλής τάσης που βρίσκονται, αντιστοίχως, στο Μπαχρέιν, στο Κουβέιτ και στο Ομάν. Η GCC Interconnection Authority διαθέτει και εκμεταλλεύεται υποδομή διασύνδεσης που συνδέει τα εθνικά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας των κρατών που αποτελούν το Συμβούλιο Συνεργασίας των Αραβικών Κρατών του Κόλπου, ήτοι το Κράτος των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, το Βασίλειο του Μπαχρέιν, το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας, το Σουλτανάτο του Ομάν, το Κράτος του Κατάρ και το Κράτος του Κουβέιτ.
- 18 Οι EWAGB κ.λπ. άσκησαν ενώπιον του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) αναγνωριστική αγωγή, ζητώντας, αφενός, να κριθεί ότι οι Draka κ.λπ. ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον έναντι αυτών λόγω της συμμετοχής τους στην επίμαχη σύμπραξη και, αφετέρου, να υποχρεωθούν οι Draka κ.λπ. αλληλεγγύως και εις ολόκληρον να καταβάλουν αποζημίωση, της οποίας το ύψος θα καθοριστεί μεταγενέστερα, με σκοπό την αποκατάσταση της ζημίας που οι ενάγοντες θεωρούν ότι υπέστησαν εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) λόγω της σύμπραξης.

- 19 Η αναγνωριστική αγωγή στρέφεται κατά πλειόνων εναγομένων στις κύριες δίκες εταιριών, οι οποίες ανήκουν στους ομίλους Prysmian Cavi e Sistemi, (πρώην) ABB AB και Nexans. Ορισμένες από τις εταιρίες αυτές είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες, αλλά εκτός της περιφέρειας του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ), ενώ άλλες είναι εγκατεστημένες εκτός των Κάτω Χωρών. Όλες αποτελούν, άμεσα ή έμμεσα, θυγατρικές ανήκουσες κατά 100 % στις επιχειρήσεις στις οποίες η Επιτροπή αποφάσισε να καταλογίσει συμμετοχή στην επίμαχη σύμπραξη. Με την απόφασή της, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι Prysmian Cavi e Sistemi, (πρώην) ABB AB και Nexans France είχαν μετάσχει στη σύμπραξη και καταλόγισε ευθύνη στις Prysmian SpA, Pirelli & C, The Goldman Sachs Group, ABB Ltd και Nexans SA ως (έμμεσες) μητρικές εταιρίες των εν λόγω επιχειρήσεων. Η Nexans Participations καθώς και οι εδρεύουσες στις Κάτω Χώρες εταιρίες Prysmian Netherlands, Draka Holding, ABB BV, ABB Holdings, Nexans Nederland και Nexans Cabling Solutions δεν συγκαταλέγονται στους αποδέκτες της απόφασης της Επιτροπής. Οι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες εναγόμενες εταιρίες είναι όλες άμεσα ή έμμεσα θυγατρικές κατά 100 % των Prysmian Cavi e Sistemi, ABB Ltd και Nexans S.A. αντιστοίχως.
- 20 Η Draka Holding, με έδρα το Άμστερνταμ, είναι η μόνη εναγόμενη εταιρία που εδρεύει στην περιφέρεια του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) και, ως εκ τούτου, αποτελεί τον εναγόμενο επί του οποίου θεμελιώνεται η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου (στο εξής: εφέλκων εναγόμενος). Η εταιρία αυτή είναι θυγατρική της Prysmian Cavi e Sistemi, η οποία κατέχει επίσης το σύνολο του κεφαλαίου της Prysmian Netherlands. Ούτε η Draka Holding ούτε οι λοιπές εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες εναγόμενες εταιρίες συγκαταλέγονται στους αποδέκτες της απόφασης της Επιτροπής της 2ας Απριλίου 2014.
- 21 Το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) αποφάνθηκε, με αναγνωριστική απόφαση, ότι είχε, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει αγωγές κατά όλων των εναγομένων εταιριών που είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες. Αντιθέτως, αποφάνθηκε ότι δεν είχε δικαιοδοσία να εκδικάσει αγωγές στρεφόμενες κατά των εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών εναγομένων εταιριών, κρίνοντας ότι δεν μπορούσε να συναχθεί διεθνής δικαιοδοσία από το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 ούτε από άλλη νομική βάση. Συγκεκριμένα, έκρινε ότι μεταξύ των αγωγών που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες εταιριών και εκείνων που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών εταιριών δεν υφίστατο αρκούντως στενή συνάφεια που να δικαιολογεί την εκδίκαση όλων των αγωγών από το ίδιο δικαστήριο προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων.
- 22 Οι EWAGB κ.λπ. άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Gerechtshof Amsterdam (εφετείου Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), που είναι το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι εναγόμενες εταιρίες που είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες δεν αμφισβήτησαν την απόφαση του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) με την οποία αναγνωρίστηκε η κατά τόπον αρμοδιότητά του να εκδικάσει την αγωγή τόσο ως προς τη Draka Holding, όσο και ως προς όλες τις εναγόμενες εταιρίες που είναι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες, αλλά εκτός της περιφέρειάς του. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, δεν χωρεί προσβολή των αποφάσεων περί της κατά τόπον αρμοδιότητας και ότι είναι, ως εκ τούτου, υποχρεωμένο να δεχθεί ότι το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) έχει κατά τόπον αρμοδιότητα ως προς όλες τις εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες εναγόμενες εταιρίες.

- 24 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, ωστόσο, αν υφίσταται αρκούντως στενή συνάφεια, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, μεταξύ, αφενός, της αγωγής που ασκήθηκε κατά της Draka Holding και άλλων εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες εναγομένων εταιριών και, αφετέρου, των αγωγών που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών εναγομένων εταιριών.
- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) α) Υπάρχει στενή συνάφεια, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] μεταξύ:
- i) αφενός, μιας αγωγής κατά [εφέλκοντος εναγομένου] στον οποίο, χωρίς ο ίδιος να είναι αποδέκτης απόφασης της Επιτροπής σχετικής με σύμπραξη, καταλογίζεται, ως οντότητα που φέρεται να ανήκει σε επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης (στο εξής: επιχείρηση), ευθύνη για συμμετοχή στην κορυφή της σύμπραξης για τη διαπιστωθείσα παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων, και
 - ii) αφετέρου, μιας αγωγής κατά
 - Α) ενός συνεναγομένου ο οποίος είναι αποδέκτης της απόφασης, και/ή
 - Β) ενός συνεναγομένου ο οποίος δεν είναι αποδέκτης της απόφασης και ο οποίος φέρεται να ανήκει, ως νομική οντότητα, σε επιχείρηση στην οποία έχει καταλογιστεί με την απόφαση ευθύνη, βάσει του δημοσίου δικαίου, για την παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων;

Ασκεί συναφώς επιρροή το αν

1. ο [εφέλκων] εναγόμενος, στον οποίον καταλογίζεται ευθύνη για συμμετοχή στη βάση της σύμπραξης κατά τη χρονική περίοδο της σύμπραξης απλώς κατείχε και διαχειριζόταν μετοχές·
2. σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α', ο [εφέλκων] εναγόμενος, στον οποίον καταλογίζεται ευθύνη για συμμετοχή στη βάση της σύμπραξης, συμμετείχε στην παραγωγή, τη διανομή, την πώληση και/ή την προμήθεια προϊόντων που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης και/ή στην παροχή υπηρεσιών που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης·
3. ο συνεναγόμενος του [εφέλκοντος] εναγομένου, ο οποίος είναι αποδέκτης της απόφασης, χαρακτηρίζεται στην εν λόγω απόφαση ως
 - i) πραγματικός μετέχων στη σύμπραξη, υπό την έννοια ότι συμμετείχε πράγματι στη συμφωνία ή στις συμφωνίες που κρίθηκε ότι αντέβαιναν στους κανόνες του ανταγωνισμού και/ή συμμετείχε πράγματι στις εναρμονισμένες πρακτικές, ή
 - ii) νομική οντότητα που ανήκει στην επιχείρηση στην οποία καταλογίστηκε ευθύνη, βάσει του δημοσίου δικαίου, για την παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων·
4. ο συνεναγόμενος, ο οποίος δεν είναι αποδέκτης της απόφασης, έχει πράγματι παραγάγει, διανείμει, πωλήσει και/ή προμηθεύσει προϊόντα που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης ή/και έχει πράγματι παράσχει υπηρεσίες που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης·
5. ο κυρίως εναγόμενος και ο συνεναγόμενος ανήκουν ή όχι στην ίδια επιχείρηση·

6. οι ενάγοντες αγόρασαν προϊόντα και/ή έλαβαν υπηρεσίες, άμεσα ή έμμεσα, από τον [εφέλκοντα] εναγόμενο και/ή από τον συνεναγόμενο;
- β) Ασκήι επιρροή για την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α', το αν είναι προβλέψιμο ή όχι το ότι ο οικείος συνεναγόμενος θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τον [εφέλκοντα] εναγόμενο; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης: αποτελεί η προβλεψιμότητα αυτή διακριτό κριτήριο στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012]; Πληρούται κατ' αρχήν το κριτήριο αυτό υπό το πρίσμα της απόφασης της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800); Σε ποιον βαθμό καθιστούν οι περιστάσεις που μνημονεύονται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α', (στοιχεία 1 έως 6) στην προκειμένη περίπτωση, προβλέψιμο το ότι ο συνεναγόμενος θα εναχθεί στο δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τον [εφέλκοντα] εναγόμενο;
- 2) Πρέπει, κατά τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, να λαμβάνεται υπόψη επίσης η ενδεχόμενη ευδοκίμηση της αγωγής κατά του [εφέλκοντος] εναγομένου; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης: αρκεί, στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής, να μην μπορεί να αποκλειστεί a priori το ενδεχόμενο ευδοκίμησης της αγωγής;
- 3) α) Περιλαμβάνει το δικαίωμα αποζημίωσης το οποίο απονέμεται από το δίκαιο της Ένωσης σε κάθε υποκείμενο δικαίου σε περίπτωση διαπίστωσης παραβίασης της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων επίσης το δικαίωμα προβολής αξίωσης αποζημίωσης για ζημία που έχει προκληθεί εκτός του ΕΟΧ;
- β) Πρέπει ή μπορεί το καθιερωθέν στο δίκαιο ανταγωνισμού τεκμήριο της καθοριστικής επιρροής των μητρικών εταιριών (στις οποίες επιβάλλεται πρόστιμο) στην οικονομική δραστηριότητα των θυγατρικών εταιριών ("τεκμήριο Akzo") να εφαρμόζεται και σε (αστικές) υποθέσεις αποζημίωσης λόγω ζημίας από σύμπραξη;
- γ) Πληροί μια ενδιάμεση εταιρία χαρτοφυλακίου, η οποία απλώς διαχειρίζεται και κατέχει μετοχές, το δεύτερο κριτήριο της απόφασης Sumal (ύπαρξη συγκεκριμένης σχέσης μεταξύ της ασκούμενης οικονομικής δραστηριότητας και του αντικειμένου της παράβασης για την οποία καταλογίστηκε ευθύνη στη μητρική εταιρία);
- 4) α) Μπορούν, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] διάφοροι εναγόμενοι που εδρεύουν στο ίδιο κράτος μέλος να είναι (από κοινού) [εφέλκοντες] εναγόμενοι;
- β) Καθορίζει το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] ευθέως και άμεσα το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, υπερισχύοντας του εθνικού δικαίου;
- γ) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α', ήτοι αν μόνον ένας εναγόμενος μπορεί να είναι [εφέλκων] εναγόμενος, και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος β', ήτοι αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] καθορίζει άμεσα το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, υπερισχύοντας του εθνικού δικαίου: Υφίσταται, κατά την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012], περιθώριο εσωτερικής παραπομπής της υπόθεσης στο δικαστήριο του τόπου κατοικίας ή έδρας του εναγομένου στο ίδιο κράτος μέλος;»

Η υπόθεση C-673/23

- 26 Στις 17 Ιουλίου 2019 η Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Αρχή Προστασίας του Ανταγωνισμού και της Αγοράς, Ιταλία, στο εξής: AGCM) εξέδωσε απόφαση με την οποία έκρινε ότι πλείονες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων η Smurfit Kappa Italia και η Toscana Ondulati, είχαν διαπράξει δύο χωριστές παραβάσεις του άρθρου 101 ΣΛΕΕ καθώς και των άρθρων 15 και 31 του ιταλικού νόμου περί ανταγωνισμού.
- 27 Με την απόφαση αυτή, η AGCM διαπίστωσε, αφενός, ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις μετείχαν, από τις 2 Φεβρουαρίου 2004 έως και τις 30 Μαρτίου 2017, σε σύμπραξη στην ιταλική αγορά κυματοειδούς χαρτονιού, προκειμένου να επηρεάσουν τις τιμές πώλησης του προϊόντος και να παρακινήσουν άλλες επιχειρήσεις να μετάσχουν στη σύμπραξη. Αφετέρου, εκτίμησε ότι οι κυριότεροι παραγωγοί συσκευασιών από χαρτόνι είχαν, από τις 7 Σεπτεμβρίου 2005 και τις 30 Μαρτίου 2017, μετάσχει σε σύμπραξη αφορώσα τα υλικά συσκευασίας, με σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού στην ιταλική αγορά των χαρτοκιβωτίων συσκευασίας. Η AGCM επισήμανε ακόμη ότι η δεύτερη αυτή σύμπραξη είχε υποστηρικτική λειτουργία σε σχέση με τη σύμπραξη για το κυματοειδές χαρτόνι.
- 28 Η Smurfit Kappa Italia, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), η DS Smith Holding Italia, με έδρα το Vimercate (Ιταλία) και η Toscana Ondulati, με έδρα το Capannori (Ιταλία), συγκαταλέγονταν στους αποδέκτες της απόφασης της AGCM, από την οποία προκύπτει ότι η Smurfit Kappa Italia και η Toscana Ondulati συμμετείχαν στη σύμπραξη. Ευθύνη καταλογίστηκε και στην DS Smith Holding Italia ως έμμεση μητρική εταιρία, για συμμετοχή στην κορυφή της σύμπραξης. Αντιθέτως, οι λοιπές εφεσείουσες της κύριας δίκης, οι οποίες ανήκουν στους ομίλους της Smurfit Kappa Italia και της Toscana Ondulati, δεν συγκαταλέγονται στους αποδέκτες της απόφασης της AGCM.
- 29 Οι Unilever κ.λπ., οι οποίες ανήκουν στον όμιλο Unilever, αγόρασαν, κατά τις περιόδους τέλεσης των παραβάσεων, από εταιρίες μετέχουσες στις συμπράξεις, πρώτες ύλες και υλικά συσκευασίας καθώς και συσκευασίες από κυματοειδές χαρτόνι για τις ευρωπαϊκές εγκαταστάσεις παραγωγής της Unilever. Οι Unilever κ.λπ. φρονούν ότι υπέστησαν ζημία λόγω της αύξησης των τιμών των προϊόντων που αγόρασαν από τις μετέχουσες στη σύμπραξη εταιρίες, καθώς και λόγω της διατήρησης τεχνητών υψηλών επιπέδων τιμών («πολιτική προστασίας των τιμών») και από τα λοιπά αποτελέσματα της σύμπραξης στην αγορά.
- 30 Για τους λόγους αυτούς άσκησαν ενώπιον του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) αναγνωριστική αγωγή, ζητώντας να κριθεί ότι οι Smurfit Kappa κ.λπ. ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον έναντι αυτών λόγω της συμμετοχής τους στην επίμαχη σύμπραξη. Ζητούν επίσης να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον οι εταιρίες αυτές να καταβάλουν αποζημίωση, της οποίας το ύψος θα καθοριστεί εκ των υστέρων, με σκοπό την αποκατάσταση της ζημίας που θεωρούν ότι υπέστησαν λόγω της σύμπραξης.
- 31 Η Smurfit Kappa International είναι η μόνη εναγόμενη πρωτοδίκως που έχει την έδρα της στην περιφέρεια του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) και θεωρείται ως ο «εφέλκων εναγόμενος». Η εταιρία αυτή δεν συγκαταλέγεται στους αποδέκτες της απόφασης της AGCM της 17ης Ιουλίου 2012. Πρόκειται για ενδιάμεση εταιρία χαρτοφυλακίου, θυγατρική της Smurfit Kappa Group, εταιρίας εγκατεστημένης στην Ιρλανδία, την οποία δεν αφορά η κύρια δίκη, και μητρική εταιρία της Smurfit Kappa Europe. Η Smurfit Kappa Europe κατέχει το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου της Smurfit Kappa Italia, η οποία είναι μία από τις αποδέκτριες εταιρίες της απόφασης της AGCM της 17ης Ιουλίου 2012.

- 32 Με αναγνωριστική απόφαση, το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) έκρινε ότι έχει τόσο κατά τόπον αρμοδιότητα όσο και διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει αγωγές κατά εταιριών εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες, αλλά και κατά εταιριών εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών.
- 33 Συγκεκριμένα, έκρινε, αφενός, ότι ήταν αρμόδιο να εκδικάσει την αγωγή κατά της Smurfit International, της μόνης εναγομένης εταιρίας που είναι εγκατεστημένη στο Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες) και εμπίπτει, ως εκ τούτου, στη δικαιοδοσία του, αλλά και τις αγωγές κατά του συνόλου των εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες εταιριών, για τον λόγο ότι υφίσταται μεταξύ όλων αυτών των αγωγών συνάφεια δικαιολογούσα τη συνεκδικασή τους για λόγους αποτελεσματικότητας. Αφετέρου, έκρινε ότι μεταξύ των αγωγών που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες εταιριών και εκείνων που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών εταιριών υφίστατο αρκούντως στενή συνάφεια που να δικαιολογεί την έκδοση απόφασης από το ίδιο δικαστήριο, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων.
- 34 Οι Smurfit Kappa κ.λπ. άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Gerechtshof Amsterdam (εφετείου Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες), που είναι το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.
- 35 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι εγκατεστημένες στις Κάτω Χώρες εταιρίες δεν αμφισβήτησαν πρωτοδίκως την αρμοδιότητα του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) και ότι, σύμφωνα με τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες, οι αποφάσεις περί της κατά τόπον αρμοδιότητας δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα ενώπιόν του. Επισημαίνει ότι είναι, ως εκ τούτου, υποχρεωμένο να δεχθεί ότι το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) έχει κατά τόπον αρμοδιότητα να εκδικάσει όχι μόνον την αγωγή που στρέφεται κατά της Smurfit International –τη μόνη εταιρία που είναι εν προκειμένω εγκατεστημένη εντός της περιφέρειας δικαιοδοσίας της και η οποία, μολονότι δεν είναι αποδέκτης της απόφασης της AGCM, αποτελεί τον εφέλκοντα εναγόμενο λόγω του τρόπου της εγκατάστασής της–, αλλά και τις αγωγές που στρέφονται κατά όλων των εναγομένων ενώπιόν του εταιριών που εδρεύουν στις Κάτω Χώρες.
- 36 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αντιθέτως, αν το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) έχει διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά τις αγωγές που στρέφονται κατά εταιριών εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών. Διερωτάται, ουσιαστικά, εάν υφίσταται αρκούντως στενή συνάφεια, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, μεταξύ, αφενός, της αγωγής που ασκήθηκε κατά της Smurfit International και/ή άλλων εγκατεστημένων στις Κάτω Χώρες εναγομένων εταιριών και, αφετέρου, των αγωγών που ασκήθηκαν κατά των εγκατεστημένων εκτός των Κάτω Χωρών εναγομένων εταιριών.
- 37 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) α) Υπάρχει στενή συνάφεια, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] μεταξύ:
- i) αφενός, μιας αγωγής κατά [εφέλκοντος εναγομένου] στον οποίο, χωρίς ο ίδιος να είναι αποδέκτης απόφασης εθνικής αρχής ανταγωνισμού σχετικής με σύμπραξη, καταλογίζεται, ως οντότητα που φέρεται να ανήκει σε επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης [...], για τη διαπιστωθείσα παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων, και

ii) αφετέρου, μιας αγωγής κατά

- ενός συνεναγομένου ο οποίος είναι αποδέκτης της απόφασης, και/ή
- ενός συνεναγομένου ο οποίος δεν είναι αποδέκτης της απόφασης και ο οποίος φέρεται να ανήκει, ως νομική οντότητα, σε επιχείρηση στην οποία έχει καταλογιστεί με την απόφαση ευθύνη, βάσει του δημοσίου δικαίου, για την παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων;

Ασκή συναφώς επιρροή το αν

1. ο [εφέλκων] εναγόμενος, στον οποίον καταλογίζεται ευθύνη “από τη βάση προς την κορυφή”, κατά τη χρονική περίοδο της σύμπραξης απλώς κατείχε και διαχειριζόταν μετοχές·
 2. σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α’, ο [εφέλκων] εναγόμενος, στον οποίον καταλογίζεται ευθύνη “από τη βάση προς την κορυφή”, συμμετείχε στην παραγωγή, τη διανομή, την πώληση και/ή την προμήθεια προϊόντων που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης και/ή στην παροχή υπηρεσιών που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης·
 3. ο [εφέλκων] εναγόμενος εδρεύει ή όχι στο κράτος μέλος στο οποίο η εθνική αρχή ανταγωνισμού έχει διαπιστώσει (μόνο) παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων στην εθνική αγορά·
 4. ο συνεναγόμενος του [εφέλκοντος] εναγομένου, ο οποίος είναι αποδέκτης της απόφασης, χαρακτηρίζεται στην εν λόγω απόφαση ως
 - i) πραγματικός μετέχων στη σύμπραξη, υπό την έννοια ότι συμμετείχε πράγματι στη συμφωνία ή στις συμφωνίες που κρίθηκε ότι αντέβαιναν στους κανόνες του ανταγωνισμού και/ή συμμετείχε πράγματι στις εναρμονισμένες πρακτικές, ή
 - ii) νομική οντότητα που ανήκει στην επιχείρηση στην οποία καταλογίστηκε ευθύνη, βάσει του δημοσίου δικαίου, για την παραβίαση της προβλεπόμενης στο δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων·
 5. ο συνεναγόμενος, ο οποίος δεν είναι αποδέκτης της απόφασης, έχει πράγματι παραγάγει, διανείμει, πωλήσει και/ή προμηθεύσει προϊόντα που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης ή/και έχει πράγματι παράσχει υπηρεσίες που αποτελούσαν αντικείμενο της σύμπραξης·
 6. ο κυρίως εναγόμενος και ο συνεναγόμενος ανήκουν ή όχι στην ίδια επιχείρηση·
 7. οι ενάγοντες αγόρασαν προϊόντα και/ή έλαβαν υπηρεσίες, άμεσα ή έμμεσα, από τον [εφέλκοντα] εναγόμενο και/ή από τον συνεναγόμενο;
- β) Ασκή επιρροή για την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α’, το αν είναι προβλέψιμο ή όχι το ότι ο οικείος συνεναγόμενος θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τον [εφέλκοντα] εναγόμενο; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης: αποτελεί η προβλεψιμότητα αυτή διακριτό κριτήριο στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012]; Πληρούται κατ’ αρχήν το κριτήριο αυτό υπό το πρίσμα της απόφασης της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800); Σε ποιον βαθμό καθιστούν οι περιστάσεις που μνημονεύονται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α’, (στοιχεία 1 έως 6) στην προκειμένη περίπτωση, προβλέψιμο το ότι ο συνεναγόμενος θα εναχθεί στο δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τον [εφέλκοντα] εναγόμενο;

- 2) Πρέπει, κατά τον προσδιορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, να λαμβάνεται υπόψη επίσης η ενδεχόμενη ευδοκίμηση της αγωγής κατά του [εφέλκοντος] εναγομένου; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης: αρκεί, στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής, να μην μπορεί να αποκλειστεί a priori το ενδεχόμενο ευδοκίμησης της αγωγής;
- 3) Πρέπει ή μπορεί το καθιερωθέν στο δίκαιο ανταγωνισμού τεκμήριο της καθοριστικής επιρροής των μητρικών εταιριών (στις οποίες επιβάλλεται πρόστιμο) στην οικονομική δραστηριότητα των θυγατρικών εταιριών (“τεκμήριο Akzo”) να εφαρμόζεται και σε (αστικές) υποθέσεις αποζημίωσης λόγω ζημίας από σύμπραξη;
- 4) α) Μπορούν, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] διάφοροι εναγόμενοι που εδρεύουν στο ίδιο κράτος μέλος να είναι (από κοινού) [εφέλκοντες] εναγόμενοι;
β) Καθορίζει το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] ευθέως και άμεσα το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, υπερισχύοντας του εθνικού δικαίου;
γ) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος α’, ήτοι αν μόνον ένας εναγόμενος μπορεί να είναι [εφέλκων] εναγόμενος, και σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλος β’, ήτοι αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] καθορίζει άμεσα το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, υπερισχύοντας του εθνικού δικαίου: Υφίσταται, κατά την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012], περιθώριο εσωτερικής παραπομπής της υπόθεσης στο δικαστήριο του τόπου κατοικίας ή έδρας του εναγομένου στο ίδιο κράτος μέλος;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 38 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 18ης Ιανουαρίου 2024, αποφασίστηκε η συνεκδίκηση των υποθέσεων C-672/23 και C-673/23 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως περατώνουσας τη δίκη, σύμφωνα με το άρθρο 54 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 39 Εισαγωγικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα προδικαστικά ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, σκέψη 31).
- 40 Εν προκειμένω, από τις αποφάσεις περί παραπομπής προκύπτει ότι, με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει κατ’ ουσίαν παρεμφερή διατύπωση σε αμφότερες τις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν ορισμένες από τις περιστάσεις των υποθέσεων αυτών αρκούν για να στοιχειοθετηθεί η ύπαρξη αρκούντως στενής συνάφειας, βάσει του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, μεταξύ,

αφενός, αγωγής στρεφόμενης κατά εφέλκοντος εναγομένου ο οποίος δεν είναι αποδέκτης απόφασης της εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή της αρχής ανταγωνισμού της Ένωσης, αλλά ο οποίος, ως οντότητα που φέρεται ότι ανήκει στην επιχείρηση στην οποία καταλογίστηκε με την απόφαση αυτή ευθύνη για την παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, θεωρείται επίσης υπεύθυνος, είτε στην κορυφή είτε στη βάση της διαπιστωθείσας σύμπραξης και, αφετέρου, των αγωγών κατά των συνεναγομένων του, είτε αυτοί είναι αποδέκτες της ως άνω απόφασης είτε όχι, ούτως ώστε να μπορεί, βάσει της συνάφειας αυτής, να θεμελιωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του *rechtbank Amsterdam* (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) να αποφανθεί επί των αγωγών αυτών.

- 41 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, ειδικότερα, ως προς το αν, για την εκτίμηση της ύπαρξης τέτοιας συνάφειας, ασκούν επιρροή περιστάσεις όπως, πρώτον, η απλή κατοχή και διαχείριση μετοχών από τον εφέλκοντα εναγόμενο, δεύτερον, η ενδεχόμενη εμπλοκή του στην παραγωγή, τη διανομή, την πώληση και/ή την παράδοση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμπραξης, τρίτον, το αν ο εφέλκων εναγόμενος είναι εγκατεστημένος ή όχι στο κράτος μέλος στο οποίο διαπιστώθηκε η παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού, τέταρτον, τον χαρακτηρισμό του συνεναγομένου ο οποίος είναι αποδέκτης της επίμαχης απόφασης ως εν τοις πράγμασι μετέχοντος στην παράβαση ή ως οντότητας ανήκουσας στην επιχείρηση που κρίθηκε υπεύθυνη για την παράβαση, πέμπτον, το γεγονός ότι ο συνεναγόμενος που δεν είναι αποδέκτης της απόφασης πράγματι παρήγαγε, διένειμε, πώλησε και/ή παρέδωσε τα προϊόντα ή παρέσχε τις υπηρεσίες για τις οποίες συστάθηκε η σύμπραξη, έκτον, το γεγονός ότι ο εφέλκων εναγόμενος και ο συνεναγόμενος ανήκαν στην ίδια επιχείρηση και, έβδομον, το γεγονός ότι οι ενάγουσες αγόρασαν ή έλαβαν, άμεσα ή έμμεσα, προϊόντα ή υπηρεσίες του εναγομένου και/ή του συνεναγομένου.
- 42 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι μπορεί να υφίσταται «τόσο στενή συνάφεια», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ, αφενός, αγωγής στρεφόμενης κατά εναγομένου στον οποίον δεν καταλογίστηκε ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, διαπιστωθείσα από την Επιτροπή ή από εθνική αρχή ανταγωνισμού, και, αφετέρου, αγωγών στρεφόμενων κατά εταιριών ως προς τις οποίες υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ανήκουν σε επιχειρήσεις, κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης, στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη για την ως άνω παράβαση.
- 43 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, δεδομένου ότι ο κανονισμός 1215/2012 κατήργησε και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), ο οποίος αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών, της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως είχε τροποποιηθεί με τις διαδοχικές συμβάσεις για την προσχώρηση των νέων κρατών μελών στη Σύμβαση, η εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία των διατάξεων των δύο τελευταίων νομοθετημάτων ισχύει και για τον κανονισμό 1215/2012, εφόσον οι διατάξεις αυτές μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «ισοδύναμες» (απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, *Volvo κ.λπ.*, C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 44 Τούτο ισχύει, αφενός, για το άρθρο 6, σημείο 1, του κανονισμού 44/2001 και, αφετέρου, για το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, τα οποία έχουν κατ' ουσίαν παρεμφερή διατύπωση, οπότε οι διατάξεις αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ισοδύναμες», κατά την έννοια της νομολογίας που μνημονεύθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2021, Volno κ.λπ., C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 29, και της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 24).
- 45 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους. Το άρθρο 63, παράγραφος 1, του κανονισμού ορίζει ότι, για την εφαρμογή του κανονισμού, οι εταιρίες και τα νομικά πρόσωπα έχουν την κατοικία τους στον τόπο όπου βρίσκεται η καταστατική τους έδρα, η κεντρική τους διοίκηση ή η κύρια εγκατάστασή τους. Εντούτοις, ο κανόνας της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους της κατοικίας του εναγομένου θεσπίζεται με το άρθρο 4, παράγραφος 1, «με την επιφύλαξη» των λοιπών διατάξεων του κανονισμού 1215/2012. Πράγματι, ο εν λόγω κανόνας δικαιοδοσίας αποτελεί μεν, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού, κανόνα αρχής, πλην όμως ο κανονισμός προβλέπει ορισμένες εξαιρέσεις (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, σκέψεις 29 και 30). Σε αυτές συγκαταλέγεται η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 8 του κανονισμού όσον αφορά τις συναφείς αγωγές.
- 46 Συγκεκριμένα, το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει ότι πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί επίσης να εναχθεί, εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει «τόσο στενή συνάφεια» μεταξύ των αγωγών, ώστε να ενδείκνυται αυτές να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους.
- 47 Κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, λαμβανομένων υπόψη του συστήματος και των σκοπών του (πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, BNP Paribas, C-567/21, EU:C:2023:452, σκέψη 43).
- 48 Ο κανόνας περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει ως σκοπό, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 16 και 21 του κανονισμού, να ευνοήσει την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, να ελαχιστοποιήσει το ενδεχόμενο παράλληλων διαδικασιών με το ίδιο αντικείμενο και να αποτρέψει την έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε διαφορετικά κράτη μέλη λόγω της χωριστής εκδίκασης των υποθέσεων (πρβλ. απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 49 Ο κανόνας αυτός περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, καθόσον εισάγει εξαίρεση από τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ώστε να μην εφαρμόζεται σε περιπτώσεις πέραν εκείνων τις οποίες ρητώς μνημονεύει ο κανονισμός (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 50 Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, πρέπει να εξετάζεται εάν μεταξύ των αγωγών που ασκεί ένα πρόσωπο κατά διαφορετικών εναγομένων υφίσταται τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται η συνεκδίκασή τους προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων λόγω της χωριστής

εκδίκασης των υποθέσεων. Η ύπαρξη τέτοιας συνάφειας πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα του συνόλου των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης, και ιδίως του κινδύνου έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων.

- 51 Συναφώς, για να χαρακτηριστούν οι αποφάσεις ως ασυμβίβαστες μεταξύ τους δεν αρκεί να υπάρχει απόκλιση όσον αφορά την επίλυση της διαφοράς, αλλά πρέπει, επιπλέον, η απόκλιση αυτή να εντάσσεται στο πλαίσιο της ίδιας πραγματικής και νομικής κατάστασης (απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 52 Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κανόνας του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στον ενάγοντα να ασκήσει αγωγή κατά πλειόνων εναγομένων με μοναδικό σκοπό να αποκλείσει έναν εξ αυτών από τα δικαστήρια του κράτους της κατοικίας του και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να καταστρατηγήσει τον κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας ο οποίος περιέχεται στη συγκεκριμένη διάταξη, δημιουργώντας ή διατηρώντας τεχνηέντως σε ισχύ τις προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 53 Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν συντρέχει η ίδια νομική και πραγματική κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία της υπόθεσης της οποίας έχει επιληφθεί, όσον αφορά τις αγωγές κατά των εναγομένων της κύριας δίκης σε πρώτο βαθμό, και να βεβαιωθεί ότι με την άσκηση αγωγής κατά του συνεναγομένου του οποίου η κατοικία θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του συγκεκριμένου δικαστηρίου δεν επιδιώκεται απλώς να πληρούνται τεχνηέντως οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 (πρβλ. απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψεις 42 και 45).
- 54 Υπό το πρίσμα αυτό, υπενθυμίζεται, κατά πρώτον, ότι η προϋπόθεση περί ταυτότητας της πραγματικής και νομικής κατάστασης πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληρούται όταν περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν σε ενιαία και διαρκή παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, διαπιστωθείσα με απόφαση της Επιτροπής, ενάγονται λόγω της συμμετοχής τους στην παράβαση, παρά το γεγονός ότι ενεπλάκησαν σε αυτήν κατά ανόμοιο τρόπο, τόσο από γεωγραφικής όσο και από χρονικής απόψεως (πρβλ. απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 21).
- 55 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι το γεγονός ότι η αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας για την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης δεν έχει διαπιστωθεί με απρόσβλητη απόφαση της Επιτροπής δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 στην περίπτωση άσκησης αγωγής κατά των επιχειρήσεων αυτών (πρβλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 30).
- 56 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει εφαρμογή και στην περίπτωση αγωγών που ασκούνται τόσο κατά της μητρικής όσο και κατά της θυγατρικής εταιρίας με την οποία η πρώτη αποτελεί οικονομική ενότητα και στηρίζονται στη συμμετοχή της δεύτερης σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, η οποία έχει διαπιστωθεί με απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού (πρβλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 33).

- 57 Πρέπει, κατά δεύτερον, να υπομνησθεί ότι αποτελεί επίσης πάγια νομολογία ότι, όταν αποδεικνύεται ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν μέρος της ίδιας οικονομικής ενότητας και, ως εκ τούτου, συνιστούν ενιαία επιχείρηση, κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, η ίδια η ύπαρξη της οικονομικής αυτής ενότητας που διέπραξε την παράβαση είναι εκείνη που καθορίζει, κατά τρόπο αποφασιστικό, την ευθύνη της μιας ή της άλλης εταιρίας που συναποτελεί την επιχείρηση για την αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά της τελευταίας. Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της «επιχείρησης» και, μέσω αυτής, η έννοια της «οικονομικής ενότητας» συνεπάγονται αυτοδικαίως αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των οντοτήτων που απαρτίζουν την οικονομική ενότητα κατά τον χρόνο διάπραξης της παράβασης (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 58 Τρίτον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όταν φυσικά ή νομικά πρόσωπα που διακρίνονται νομικώς μεταξύ τους είναι οργανωμένα υπό τη μορφή ομίλου, αποτελούν μία και μόνη επιχείρηση, εφόσον δεν καθορίζουν αυτοτελώς τον τρόπο κατά τον οποίο ενεργούν στην αγορά, αλλά, λαμβανομένων υπόψη, ιδίως, των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών που τα συνδέουν με τη μητρική εταιρία, υφίστανται συναφώς τα αποτελέσματα της πραγματικής άσκησης καθοριστικής επιρροής από την εν λόγω διοικητική μονάδα (απόφαση της 12ης Μαΐου 2022, Servizio Elettrico Nazionale κ.λπ., C-377/20, EU:C:2022:379, σκέψη 108 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 59 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μητρική εταιρία κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία ασκεί καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Global Steel Wire κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-457/16 P και C-459/16 P έως C-461/16 P, EU:C:2017:819, σκέψη 84 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 60 Πράγματι, το τεκμήριο της πραγματικής άσκησης καθοριστικής επιρροής δεν βασίζεται στην απλή κατοχή του συνόλου ή σχεδόν του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής, αλλά στον βαθμό ελέγχου της μητρικής εταιρίας επί της θυγατρικής της τον οποίο συνεπάγεται η κατοχή κεφαλαίου (απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2021, The Goldman Sachs Group κατά Επιτροπής, C-595/18 P, EU:C:2021:73, σκέψη 35).
- 61 Πάντως, η εκ μέρους μιας εταιρίας κατοχή του συνόλου σχεδόν του εταιρικού κεφαλαίου μιας άλλης, μολονότι συνιστά ιδιαίτερος ισχυρή ένδειξη υπέρ της ύπαρξης τέτοιου ελέγχου, δεν καθιστά εντούτοις δυνατό να αποκλειστεί με βεβαιότητα ότι ένα ή περισσότερα άλλα πρόσωπα ενδέχεται να έχουν, μόνα ή από κοινού, την εξουσία λήψης αποφάσεων, ιδίως σε περίπτωση που τα δικαιώματα ψήφου έχουν αποσυνδεθεί από την κυριότητα των τίτλων του μετοχικού κεφαλαίου (απόφαση της 12ης Μαΐου 2022, Servizio Elettrico Nazionale κ.λπ., C-377/20, EU:C:2022:379, σκέψη 110).
- 62 Για να αποτελεί μια μητρική εταιρία ενιαία επιχείρηση με τη θυγατρική της, πρέπει να ασκεί έλεγχο επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της, η δε άσκηση του ελέγχου αυτού μπορεί να στοιχειοθετηθεί είτε εφόσον αποδειχθεί ότι η μητρική εταιρία έχει τη δυνατότητα να ασκεί καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής και ότι, επιπλέον, άσκησε πράγματι τέτοια επιρροή είτε ότι η θυγατρική δεν καθορίζει αυτοτελώς τον τρόπο κατά τον οποίο ενεργεί στην αγορά, αλλά εφαρμόζει κατά βάση τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας, λόγω, πιο

συγκεκριμένα, των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών που συνδέουν τις δύο αυτές νομικές οντότητες (απόφαση της 12ης Μαΐου 2022, Servizio Elettrico Nazionale κ.λπ., C-377/20, EU:C:2022:379, σκέψη 111).

- 63 Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφανθεί ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι ουδόλως εμποδίζει το δικαστήριο της έδρας της μητρικής εταιρίας, το οποίο έχει επιληφθεί αγωγής με την οποία ζητείται να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον η μητρική και η θυγατρική εταιρία να αποκαταστήσουν τη ζημία που προκλήθηκε λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της θυγατρικής, των κανόνων του ανταγωνισμού, να στηριχθεί, προς θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του, στο τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία που κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού ασκεί καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής, υπό την προϋπόθεση ότι οι εναγόμενοι δεν στερούνται της δυνατότητας να επικαλεστούν αποχρώσεις ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει είτε ότι η μητρική εταιρία δεν κατείχε άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής είτε ότι το τεκμήριο αυτό πρέπει, παρά ταύτα, να ανατραπεί (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 47).
- 64 Τέταρτον, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, όσον αφορά την ευθύνη θυγατρικής για παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ εκ μέρους μητρικής εταιρίας, ο ζημιωθείς από την παράβαση έχει τη δυνατότητα να επιδιώξει την αναγνώριση της αστικής ευθύνης μιας από τις θυγατρικές της μητρικής αυτής εταιρίας αντί της μητρικής. Ωστόσο, η ευθύνη της θυγατρικής εταιρίας μπορεί να στοιχειοθετηθεί μόνον εάν ο ζημιωθείς, είτε στηριζόμενος σε απόφαση εκδοθείσα προηγουμένως από την Επιτροπή ή εθνική αρχή ανταγωνισμού είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, αποδείξει, αφενός, ότι, κατά τον χρόνο διάπραξης της παράβασης, η θυγατρική δεν καθόριζε αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφάρμοζε κατ' ουσίαν τις οδηγίες της μητρικής της εταιρίας, λόγω των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών δεσμών που συνδέουν τις δύο αυτές νομικές οντότητες, οι οποίες αποτελούν, ως εκ τούτου, ενιαία οικονομική ενότητα και, συνεπώς, ενιαία επιχείρηση, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, η οποία είναι αυτουργός της παραβατικής συμπεριφοράς, και, αφετέρου, ότι υφίσταται συγκεκριμένη σχέση μεταξύ της οικονομικής δραστηριότητας της θυγατρικής και του αντικειμένου της παράβασης για την οποία η μητρική εταιρία κρίθηκε υπεύθυνη (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 51).
- 65 Πρέπει ακόμη να επισημανθεί ότι η έννοια της «επιχείρησης» κατά το άρθρο 101 ΣΛΕΕ αποτελεί λειτουργική έννοια, η δε οικονομική ενότητα που αποτελεί την επιχείρηση πρέπει να προσδιορίζεται με βάση το αντικείμενο της επίμαχης παραβατικής συμπεριφοράς. Τυχόν μεταγενέστερες μεταβολές κατόπιν αναδιαρθρώσεων, μεταβιβάσεων ή άλλων νομικών ή οργανωτικών αλλαγών δεν ασκούν συναφώς επιρροή. (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 2019, Skanska Industrial Solutions κ.λπ., C-724/17, EU:C:2019:204, σκέψη 46, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 46).
- 66 Επομένως, η ίδια μητρική εταιρία μπορεί να συμμετέχει σε περισσότερες οικονομικές ενότητες, οι οποίες αποτελούνται, αναλόγως της επίμαχης οικονομικής δραστηριότητας, από την ίδια και διάφορους συνδυασμούς των θυγατρικών εταιριών της που ανήκουν όλες στον ίδιο όμιλο εταιριών. Σε αντίθετη περίπτωση, μια θυγατρική ανήκουσα σε τέτοιο όμιλο θα κινδύνευε να θεωρηθεί υπεύθυνη για παραβάσεις διαπραχθείσες στο πλαίσιο οικονομικών δραστηριοτήτων οι οποίες δεν είχαν καμία σχέση με τη δική της δραστηριότητα και στις οποίες ουδόλως εμπλεκόταν, ούτε καν εμμέσως (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 47).

- 67 Συναφώς, μολονότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι οντότητες που υποχρεούνται να αποκαταστήσουν τη ζημία που προκλήθηκε από σύμπραξη ή πρακτική απαγορευόμενη από το άρθρο 101 ΣΛΕΕ είναι οι επιχειρήσεις, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, οι οποίες συμμετείχαν στη σύμπραξη ή πρακτική, εντούτοις η δυνατότητα που αναγνωρίζεται στον ζημιωθέντα από αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτική να ζητήσει, στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης, να αναγνωριστεί η ευθύνη της θυγατρικής και όχι της μητρικής εταιρίας δεν μπορεί να παρέχεται αυτομάτως κατά οποιασδήποτε θυγατρικής εταιρίας της μητρικής εταιρίας (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 2019, Skanska Industrial Solutions κ.λπ., C-724/17, EU:C:2019:204, σκέψη 32, και της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 46).
- 68 Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη οικονομικής ενότητας μεταξύ μητρικής εταιρίας και μιας εκ των θυγατρικών της, εναπόκειται στον ενάγοντα, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 64 της παρούσας απόφασης, να αποδείξει όχι μόνον ότι υπάρχουν οικονομικοί, οργανωτικοί και νομικοί δεσμοί μεταξύ των εταιριών αυτών, αλλά και ότι η οικονομική δραστηριότητα της θυγατρικής συνδέεται με το αντικείμενο της παράβασης για την οποία κρίθηκε υπεύθυνη η μητρική εταιρία.
- 69 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 74 των προτάσεών της, τούτο συμβαίνει, μεταξύ άλλων, είτε όταν η αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμφωνία που συνήψε η μητρική εταιρία ή η μητρική της μητρικής εταιρία αφορούσε τα ίδια προϊόντα με εκείνα τα οποία εμπορεύεται η θυγατρική ή η υποθυγατρική, είτε όταν η θυγατρική ή η υποθυγατρική αναλαμβάνει την παραγωγή, την πώληση, την παράδοση ή τη διανομή των προϊόντων ή την παροχή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμπραξης.
- 70 Όταν η παραβατική συμπεριφορά δεν έχει διαπιστωθεί με απόφαση εκδοθείσα από την Επιτροπή ή από εθνική αρχή ανταγωνισμού κατ' εφαρμογήν του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, η θυγατρική εταιρία της μητρικής εταιρίας στην οποία προσάπτεται παράβαση δύναται να αμφισβητήσει τόσο ότι ανήκει στην ίδια επιχείρηση με τη μητρική εταιρία, όσο και την ύπαρξη της προβαλλομένης παράβασης (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 60).
- 71 Το αν ο εφέλκων εναγόμενος έχει ή όχι την κατοικία του στο κράτος μέλος στο οποίο η εθνική αρχή ανταγωνισμού διαπίστωσε παράβαση της απαγόρευσης των συμπράξεων κατά το δίκαιο της Ένωσης στην εθνική αγορά δεν ασκεί, αφ' εαυτού, επιρροή όσον αφορά την ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, μεταξύ της αγωγής που ασκήθηκε κατά του εναγομένου αυτού και των αγωγών που ασκήθηκαν κατά των λοιπών εναγομένων.
- 72 Επιπλέον, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 75 των προτάσεών της, οι λοιπές περιστάσεις στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, ιδίως το γεγονός ότι οι εταιρίες αυτές χαρακτηρίζονται σε αποφάσεις της Επιτροπής ή εθνικής αρχής ανταγωνισμού ως «μετέχουσες στη σύμπραξη», δεν έχουν σχέση με το κριτήριο περί υπάρξεως στενής συνάφειας μεταξύ των αγωγών αυτών καθ'αυτών, αλλά αφορούν μόνον την απόδειξη της ύπαρξης τέτοιας συνάφειας.
- 73 Βάσει των προεκτεθέντων, στο πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι μπορεί να υφίσταται «τόσο στενή συνάφεια», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ, αφενός, αγωγής στρεφόμενης κατά εναγομένου στον οποίον δεν καταλογίστηκε ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ, διαπιστωθείσα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή από εθνική αρχή

ανταγωνισμού, και, αφετέρου, αγωγών στρεφόμενων κατά εταιριών ως προς τις οποίες υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ανήκουν σε επιχειρήσεις, κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης, στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη για την ως άνω παράβαση.

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 74 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει την ίδια διατύπωση σε αμφότερες τις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως αυτοτελές κριτήριο, το αν μπορούσε να προβλεφθεί ότι συνεναγόμενος θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του εναγομένου που είναι ο εφέλκων εναγόμενος.
- 75 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, δεν αποτελεί αυτοτελές κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας το αν είναι δυνατόν να προβλεφθεί ότι ο συνεναγόμενος θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του εφέλκοντος εναγομένου. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η εφαρμογή της εξαρτάται από την ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας» μεταξύ των αγωγών ώστε να υπάρχει συμφέρον να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως.
- 76 Ωστόσο, από τις αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 του κανονισμού 1215/2012 προκύπτει ότι η προβλεψιμότητα της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων αποτελεί έναν από τους σκοπούς των κανόνων περί διεθνούς δικαιοδοσίας, καθόσον πρέπει ο μὲν ενάγων να είναι σε θέση να εντοπίζει ευχερώς το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να ασκήσει αγωγή, ο δε εναγόμενος να μπορεί ευλόγως να προβλέψει το δικαστήριο ενώπιον του οποίου μπορεί να εναχθεί.
- 77 Η κατ' αυτόν τον τρόπο επιδιωκόμενη προβλεψιμότητα εξυπηρετεί τον σκοπό της ασφάλειας δικαίου, ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων στην Ένωση προσώπων [πρβλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2024, FTI Touristik (Στοιχείο αλλοδαπότητας), C-774/22, EU:C:2024:646, σκέψη 33].
- 78 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η απαίτηση περί προβλεψιμότητας δεν συνιστά αυτοτελές κριτήριο, επιπλέον των προϋποθέσεων του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012. Η απαίτηση αυτή ικανοποιείται εφόσον μπορούσε να προβλεφθεί ότι υπήρχε ο κίνδυνος οι εναγόμενοι να εναχθούν στο κράτος μέλος στο οποίο έχει την κατοικία του τουλάχιστον ένας από αυτούς (πρβλ. απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψη 81 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 79 Η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιτάσσει, μεταξύ άλλων, οι κανόνες περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας να ερμηνεύονται κατά τρόπο ώστε ο εναγόμενος με τη συνήθη ενημέρωση να είναι σε θέση να προβλέψει ευλόγως ενώπιον ποιου δικαστηρίου, πέραν αυτού του κράτους της κατοικίας του, μπορεί να εναχθεί (απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, σκέψη 25, και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 80 Όπως επισήμανε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στα σημεία 81 έως 84 των προτάσεών της, η προβλεψιμότητα συνιστά γενική αρχή που διέπει τους κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας, η οποία συγκεκριμενοποιείται με τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση της ύπαρξης στενής συνάφειας, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012. Επομένως, οι έννοιες που χρησιμοποιούνται στον κανονισμό δεν πρέπει να

ερμηνεύονται κατά τρόπο που να παραβιάζει την αρχή αυτή. Η αρχή της προβλεψιμότητας τηρείται, μεταξύ άλλων, όταν ο εναγόμενος είναι σε θέση προβλέψει σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να υφίσταται «τόσο στενή συνάφεια». Αρκεί, συναφώς, ο συντετός και ενημερωμένος εναγόμενος να μπορεί να προβλέψει ενώπιον ποίων δικαστηρίων, πέραν εκείνων του κράτους της κατοικίας του, θα μπορούσε να εναχθεί. Τούτο συμβαίνει, όσον αφορά ειδικότερα αγωγές αποζημίωσης βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού, σε περίπτωση που ο εναγόμενος έχει μετάσχει σε ενιαία παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ως μέλος επιχείρησης. Σε περίπτωση τέτοιας συμμετοχής, πρέπει να γίνεται δεκτό ότι ο εναγόμενος έχει δημιουργήσει στενή σχέση με τους λοιπούς μετέχοντες και ότι μπορούσε ευλόγως να προβλέψει ότι μπορεί να εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της έδρας άλλου μέλους της επιχείρησης.

- 81 Βάσει των προεκτεθέντων, στο δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ των αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, η δυνατότητα του συνεναγομένου να προβλέψει ότι θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του εφέλκοντος εναγομένου δεν αποτελεί αυτοτελές κριτήριο, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως γενική αρχή κατά την εφαρμογή του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος στις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, καθώς και επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, σκέλη α' έως γ', στην υπόθεση C-672/23 και επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος στην υπόθεση C-673/23

- 82 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, καθώς και με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλη α' έως γ', στην υπόθεση C-672/23 και με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-673/23, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει σε ποιο βαθμό πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένα στοιχεία σχετικά με το βάσιμο των αγωγών της κύριας δίκης για την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012. Διερωτάται, ειδικότερα, αν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου, ιδίως σε περίπτωση που η αγωγή αυτή αποσκοπεί στην αποκατάσταση ζημίας επελθούσας εκτός του ΕΟΧ, και αν, στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να ληφθούν υπόψη ως ενδείξεις η εφαρμογή του τεκμηρίου περί καθοριστικής επιρροής των μητρικών εταιριών, όπως αυτό ισχύει στο δίκαιο του ανταγωνισμού, καθώς και το γεγονός ότι μια ενδιάμεση εταιρία χαρτοφυλακίου, η οποία απλώς κατέχει και διαχειρίζεται συμμετοχές, πληροί το κριτήριο περί συγκεκριμένης σχέσεως μεταξύ της οικονομικής δραστηριότητάς της και του αντικειμένου της παράβασης για την οποία καταλογίστηκε ευθύνη στη μητρική εταιρία.
- 83 Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί διαφοράς που αφορά διεθνή δικαιοδοσία, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, τα ζητήματα που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης είναι χρήσιμα για την επίλυση τέτοιων διαφορών μόνο στο μέτρο που αφορούν τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο οφείλει, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που παρατίθεται στη σκέψη 39 της παρούσας απόφασης, να αναδιατυπώσει τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί.
- 84 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, καθώς και με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλη α' έως γ', στην υπόθεση C-672/23 και με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-673/23, τα οποία

πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου, ιδίως σε περίπτωση που με την αγωγή αυτή ζητείται η αποκατάσταση ζημίας επελθούσας εκτός του ΕΟΧ, ως ένδειξη που αποδεικνύει ότι ο ενάγων δεν δημιούργησε τεχνηέντως τις προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης.

- 85 Κατά πρώτον, υπενθυμίζεται ότι, κατά το στάδιο του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας, το επιληφθέν δικαστήριο δεν εξετάζει ούτε το παραδεκτό ούτε το βάσιμο της αγωγής, αλλά μόνον εντοπίζει τα συνδεδειγμένα στοιχεία με το κράτος του δικάζοντος δικαστηρίου τα οποία δικαιολογούν τη διεθνή δικαιοδοσία του δυνάμει του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 41).
- 86 Πράγματι, ο σκοπός της ασφάλειας δικαίου επιβάλλει να μπορεί το επιληφθέν δικαστήριο να αποφανθεί επί της διεθνούς δικαιοδοσίας του χωρίς να είναι υποχρεωμένο να προβεί σε εξέταση της υπόθεσης επί της ουσίας [πρβλ. αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 61, και της 29ης Ιουλίου 2024, FTI Touristik (Στοιχείο αλλοδαπότητας), C-774/22, EU:C:2024:646, σκέψη 33].
- 87 Κατά δεύτερον, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, ωστόσο, ότι ο κανόνας του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στον ενάγοντα να εναγάγει πλείονες εναγόμενους με μοναδικό σκοπό να αποκλείσει έναν εξ αυτών από τα δικαστήρια του κράτους της κατοικίας του και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να καταστρατηγήσει τον κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας ο οποίος περιέχεται στη συγκεκριμένη διάταξη, δημιουργώντας ή διατηρώντας τεχνηέντως σε ισχύ τις προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 88 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση καταστράτηγησης των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας εφόσον, κατά τον χρόνο άσκησης των αγωγών κατά καθενός από τους εναγόμενους, υφίσταται μεταξύ των αγωγών αυτών στενή συνάφεια, υπό την έννοια ότι ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψεις 52 και 54, της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 28, και της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 89 Επομένως, σε περίπτωση που έχουν ασκηθεί ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου αγωγές συναφείς μεταξύ τους, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, το δικαστήριο αυτό μπορεί να διαπιστώσει ενδεχόμενη καταστράτηγηση ή κατάχρηση του εν λόγω κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας μόνον εφόσον υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις βάσει των οποίων μπορεί να συναγάγει ότι ο ενάγων δημιούργησε ή διατήρησε τεχνηέντως τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 29).

90. Προς τούτο δεν αρκεί να φαίνεται επί της ουσίας αβάσιμη η αγωγή κατά του εφέλκοντος εναγομένου. Η αγωγή πρέπει, κατά τον χρόνο άσκησής της, να είναι προδήλως αβάσιμη ή καταχρηστική ή να στερείται κάθε πραγματικού συμφέροντος για τον ενάγοντα (πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, σκέψεις 31 και 32).
91. Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, η γενική εισαγγελέας στο σημείο 39 των προτάσεών της, ο προδήλως αβάσιμος χαρακτήρας της αγωγής που ασκήθηκε κατά του εφέλκοντος εναγομένου μπορεί να συνιστά ένδειξη ότι ο ενάγων δημιούργησε τεχνηέντως τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012.
92. Κατά τρίτον, όσον αφορά το ζήτημα αν οι πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου μπορούν να ληφθούν υπόψη, ως ένδειξη, προκειμένου να εκτιμηθεί αν ο ενάγων είχε την πρόθεση να καταστρατηγήσει τον κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, το άρθρο 2, σημείο 6, και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που υπέστη ζημία λόγω παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αξιώσει και να επιτύχει πλήρη αποκατάσταση της ζημίας, εφόσον υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ζημίας και σύμπραξης ή πρακτικής απαγορευόμενης από το άρθρο αυτό (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Otis Gesellschaft κ.λπ., C-435/18, EU:C:2019:1069, σκέψεις 22, 23 και 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
93. Εφόσον μια σύμπραξη έχει τεθεί σε εφαρμογή εντός της εσωτερικής αγοράς, η αρμοδιότητα της Ένωσης να εφαρμόζει τους κανόνες της περί ανταγωνισμού σε τέτοιες συμπεριφορές καλύπτεται από την αρχή της εδαφικότητας, η οποία αναγνωρίζεται γενικώς στο διεθνές δίκαιο (πρβλ. απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, EU:C:1988:447, σκέψεις 17 και 18).
94. Συναφώς, η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς είναι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 1 της οδηγίας 2014/104, αναγκαία για να διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Οι αγωγές αποζημίωσης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού εντός της Ένωσης (απόφαση της 14ης Ιουνίου 2011, Pfeiderer, C-360/09, EU:C:2011:389, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
95. Δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η ζημία της οποίας ζητείται η αποκατάσταση επήλθε εκτός του εδάφους της Ένωσης, εφόσον παρουσιάζει αιτιώδη συνάφεια με την προσαπτόμενη αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά.
96. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η ζημία που προβάλλεται προς στήριξη αγωγής αποζημίωσης για βλάβη προκληθείσα από σύμπραξη, η οποία ασκήθηκε ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, επήλθε εκτός του ΕΟΧ δεν αρκεί, αφ' εαυτού, για να θεωρηθεί η αγωγή αυτή ως προδήλως αβάσιμη κατά το στάδιο της εξακρίβωσης της διεθνούς δικαιοδοσίας του επιληφθέντος δικαστηρίου.
97. Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, όσον αφορά την εφαρμογή του τεκμηρίου περί ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής από τη μητρική εταιρία επί της οικονομικής δραστηριότητας της θυγατρικής της, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η έννοια της «επιχείρησης»,

κατά τους κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης, δεν μπορεί να έχει διαφορετικό περιεχόμενο αναλόγως του αν πρόκειται για επιβολή προστίμων ή για άσκηση αγωγών αποζημίωσης λόγω παράβασης των κανόνων αυτών (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Skanska Industrial Solutions κ.λπ., C-724/17, EU:C:2019:204, σκέψη 47).

- 98 Πράγματι, η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης από τις δημόσιες αρχές (public enforcement), αφενός, και οι αγωγές αποζημίωσης λόγω παράβασης των κανόνων αυτών (private enforcement), αφετέρου, αποτελούν μέρος ενός ενιαίου συστήματος εφαρμογής των εν λόγω κανόνων, σκοπός του οποίου είναι η πάταξη των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών των επιχειρήσεων και η αποτροπή τους από την επίδειξη τέτοιων συμπεριφορών (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 37).
- 99 Εξάλλου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας, το οποίο έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο διαφορών με αντικείμενο αποφάσεις της Επιτροπής που στηρίζονται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, μπορεί να εφαρμοστεί και στην περίπτωση αγωγής φυσικού ή νομικού προσώπου, το οποίο ισχυρίζεται ότι υπέστη ζημία λόγω της συμμετοχής ορισμένης εταιρίας σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, κατά άλλης εταιρίας η οποία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της πρώτης (πρβλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025, Athenian Brewery και Heineken, C-393/23, EU:C:2025:85, σκέψη 39).
- 100 Επομένως, το μαχητό τεκμήριο ότι μητρική εταιρία η οποία κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της ασκεί αποφασιστική επιρροή επ' αυτής μπορεί να εφαρμοστεί στις αγωγές αποζημίωσης για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης. Για τις ανάγκες και μόνον του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας βάσει του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, αρκεί το εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει ότι δεν αποκλείεται, κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής αποζημίωσης, οι εναγόμενοι να ανήκαν στην ίδια επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 101 Τρίτον, όσον αφορά την ύπαρξη συγκεκριμένης σχέσης μεταξύ της οικονομικής δραστηριότητας ενδιάμεσης εταιρίας χαρτοφυλακίου, η οποία περιορίζεται στη διαχείριση και την κατοχή συμμετοχών, και του αντικειμένου της παράβασης που διέπραξε η μητρική εταιρία της μητρικής, επισημαίνεται ότι, όπως παρατηρεί η γενική εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεων της, μια τέτοια εταιρία χαρτοφυλακίου, εξεταζόμενη μεμονωμένα, απλώς κατέχει και διαχειρίζεται μετοχές και δεν παρεμβαίνει η ίδια στην αγορά.
- 102 Ωστόσο, το γεγονός και μόνον ότι το πρόσωπο στο οποίο καταλογίζεται η συμπεριφορά της θυγατρικής έχει τη μορφή εταιρίας χαρτοφυλακίου δεν εμποδίζει τον καταλογισμό ευθύνης σε αυτό (πρβλ. αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κατά Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, σκέψη 43, και της 18ης Ιουλίου 2013, Schindler Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-501/11 P, EU:C:2013:522, σκέψεις 101 έως 116).
- 103 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 57 έως 63 της παρούσας απόφασης, η οικονομική δραστηριότητα μιας θυγατρικής μπορεί να καταλογιστεί σε ενδιάμεση εταιρία χαρτοφυλακίου όταν η θυγατρική, μολονότι διαθέτει νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά ακολουθεί, κατά βάση, τις κατευθύνσεις της μητρικής εταιρίας. Τούτο μπορεί να συμβαίνει μεταξύ άλλων σε περίπτωση που η θυγατρική της εταιρίας χαρτοφυλακίου ασκεί, ενεργώντας υπό την καθοριστική επιρροή της, οικονομική δραστηριότητα έχουσα συγκεκριμένη σχέση με το αντικείμενο της παράβασης που διέπραξε η μητρική εταιρία της μητρικής της εταιρίας.

- 104 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, καθώς και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, σκέλη α' έως γ', στην υπόθεση C-672/23 και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-673/23, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, δεν απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου. Εντούτοις, το στοιχείο αυτό μπορεί να ληφθεί υπόψη ως ένδειξη προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ότι ο ενάγων δεν δημιούργησε τεχνηέντως τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής. Το γεγονός ότι η ζημία που προβάλλεται στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης για ζημία προκληθείσα λόγω σύμπραξης, η οποία έχει ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, επήλθε εκτός του ΕΟΧ δεν συνεπάγεται, αφ' εαυτού, στο πλαίσιο του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού, ότι η αγωγή πρέπει να χαρακτηριστεί ως προδήλως αβάσιμη.

Επί του δευτέρου σκέλους του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 105 Με το δεύτερο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει πανομοιότυπη διατύπωση σε αμφότερες τις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι καθορίζει τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου κράτους μέλους στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εφέλκων εναγόμενος.
- 106 Κατά το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, ένα πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί επίσης να εναχθεί, εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους. Επομένως, η διάταξη αυτή αφορά το δικαστήριο της κατοικίας ενός εκ των εναγομένων, όπως αυτό προσδιορίζεται από το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.
- 107 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η αναφορά στο «δικαστήριο της κατοικίας» διαδίκου πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι η διάταξη αυτή, αφενός, υποδεικνύει το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία και, αφετέρου, απονέμει ευθέως και άμεσα τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπον αρμοδιότητα στο δικαστήριο του τόπου επέλευσης της ζημίας [πρβλ. αποφάσεις της 3ης Μαΐου 2007, *Color Drack*, C-386/05, EU:C:2007:262, σκέψη 30, της 15ης Ιουλίου 2021, *Volvo κ.λπ.*, C-30/20, EU:C:2021:604, σκέψη 33, της 30ής Ιουνίου 2022, *Allianz Elementar Versicherung*, C-652/20, EU:C:2022:514, σκέψεις 37, 38 και 42, και της 29ης Ιουλίου 2024, *FTI Touristik* (Στοιχείο αλλοδαπότητας), C-774/22, EU:C:2024:646, σκέψη 42].
- 108 Αντιθέτως, όταν ο κανονισμός 1215/2012 αναφέρεται σε «δικαστήρια κράτους μέλους», ιδίως στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στο άρθρο 7, σημείο 6, ή στο άρθρο 11, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1215/2012, η φράση αυτή αφορά μόνον τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους. [πρβλ. αποφάσεις της 30ής Ιουνίου 2022, *Allianz Elementar Versicherung*, C-652/20, EU:C:2022:514, σκέψεις 37, 38 και 42, και της 29ης Ιουλίου 2024, *FTI Touristik* (Στοιχείο αλλοδαπότητας), C-774/22, EU:C:2024:646, σκέψη 42].

- 109 Όσον αφορά το ζήτημα ποιο δικαστήριο, εντός του κράτους μέλους που προσδιορίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο, έχει αρμοδιότητα, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, προκύπτει ότι η διάταξη αυτή απονέμει ευθέως και αμέσως τόσο διεθνή δικαιοδοσία όσο και κατά τόπον αρμοδιότητα στο δικαστήριο του τόπου κατοικίας ενός εκ των εναγομένων.
- 110 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 92 των προτάσεών της, η ερμηνεία αυτή βρίσκει έρεισμα στην έκθεση του P. Jenard σχετικά με τη Σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), από την οποία προκύπτει, όσον αφορά το άρθρο 6, σημείο 1, της Σύμβασης, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, ότι ο κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας τον οποίο θέτει πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι απονέμει διεθνή δικαιοδοσία στο δικαστήριο του τόπου της κατοικίας ενός εκ των εναγομένων.
- 111 Η ερμηνεία αυτή ανταποκρίνεται επίσης στις απαιτήσεις της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, στο μέτρο που καθιστά δυνατή τόσο την αποτελεσματική δικονομική διαχείριση της διαφοράς και τη διεξαγωγή και την αξιοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων από ένα μόνο δικαστήριο, όσο και την αποτροπή του ενδεχομένου έκδοσης αποκλινουσών μεταξύ τους αποφάσεων (πρβλ. απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2025, Stichting Right to Consumer Justice και Stichting App Stores Claims, C-34/24, EU:C:2025:936, σκέψη 73).
- 112 Δέον να επισημανθεί ότι, λαμβανομένων υπόψη των ιδιοτήτων των υποθέσεων που εμπίπτουν στο δίκαιο του ανταγωνισμού και, πιο συγκεκριμένα, του γεγονότος ότι η άσκηση αγωγών αποζημίωσης λόγω παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού απαιτεί, κατ' αρχήν, τη διενέργεια πολύπλοκης ανάλυσης πραγματικών περιστατικών και οικονομικών στοιχείων, η ύπαρξη, στο εθνικό δίκαιο, μηχανισμών που καθιστούν δυνατή τη συλλογική διεκδίκηση των ατομικών αξιώσεων είναι δυνατόν να διευκολύνει τόσο την άσκηση του δικαιώματος αποζημίωσης των ζημιωθέντων όσο και το έργο του επιλαμβανόμενου δικαστηρίου. Επομένως, στο πλαίσιο του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, η τεχνική πολυπλοκότητα των κανόνων που εφαρμόζονται στις αγωγές αποζημίωσης για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου του ανταγωνισμού μπορεί να δικαιολογεί τη συγκέντρωση των υποθέσεων ενώπιον ενός μόνο δικαστηρίου (πρβλ. απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2025, Stichting Right to Consumer Justice και Stichting App Stores Claims, C-34/24, EU:C:2025:936, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 113 Βάσει των προεκτεθέντων, στο δεύτερο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει πανομοιότυπη διατύπωση σε αμφότερες τις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι καθορίζει τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου κράτους μέλους στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εφέλκων εναγόμενος.

Επί του τρίτου σκέλους του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 114 Με το τρίτο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι το δικαστήριο κράτους μέλους, το οποίο αρχικώς επελήφθη βάσει της διάταξης αυτής, αλλά αποφάνθηκε ότι είναι κατά τόπον αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου, δεν επιτρέπεται να απεκδυθεί της διεθνούς δικαιοδοσίας του, υπέρ άλλου δικαστηρίου του ίδιου κράτους μέλους, το οποίο ορίζεται ως κατά τόπον αρμόδιο κατά το εθνικό δίκαιο.

- 115 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, συναφώς, ότι δεν αποκλείεται, στις εκκρεμείς ενώπιόν του υποθέσεις, να είναι η Draka Holding και η Smurfit Kappa International εφέλκοντες εναγόμενοι. Κατά την άποψή του, την ιδιότητα αυτή έχουν άλλοι εναγόμενοι, εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες, οι οποίοι όμως βρίσκονται εκτός της περιφέρειας του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ).
- 116 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο κανονισμός 1215/2012 αποσκοπεί, στον τομέα της συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στην ενίσχυση του απλουστευμένου και αποτελεσματικού συστήματος των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων, προκειμένου να διευκολυνθεί η δικαστική συνεργασία, συμβάλλοντας στην επίτευξη του σκοπού που έχει θέσει η Ένωση να καταστεί ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στηριζόμενος στον υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, TOTO και Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, σκέψη 67).
- 117 Από καμία διάταξη του κανονισμού αυτού δεν προκύπτει ότι ο κανονισμός εμποδίζει δικαστήριο κράτους μέλους να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του υπέρ άλλου δικαστηρίου του ίδιου κράτους μέλους.
- 118 Ο κανονισμός δεν έχει σκοπό να ενοποιήσει τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες των κρατών μελών, αλλά να κατανείμει τη διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την επίλυση των αστικών και εμπορικών διαφορών στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, TOTO και Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, σκέψη 68).
- 119 Εξάλλου, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, προκειμένου περί δικονομικών κανόνων, πρέπει να γίνεται αναφορά στους εφαρμοστέους ενώπιον του δικάζοντος δικαστηρίου εθνικούς κανόνες, υπό την επιφύλαξη ότι η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού 1215/2012 (πρβλ. απόφαση της 7ης Μαρτίου 1995, Shevill κ.λπ., C-68/93, EU:C:1995:61, σκέψη 36).
- 120 Επομένως, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 97 των προτάσεών της, δικαστήριο το οποίο κρίνει ότι δεν είναι αρμόδιο βάσει των εθνικών κανόνων περί κατά τόπον αρμοδιότητας μπορεί, δυνάμει των κανόνων αυτών, να απεκδυθεί της διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ άλλου δικαστηρίου, το οποίο κρίνει κατά τόπον αρμόδιο, υπό την προϋπόθεση ότι η μη άσκηση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δεν υπονομεύει την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού 1215/2012, ιδίως όσον αφορά τον κανόνα ειδικής δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 8, σημείο 1.
- 121 Βάσει των προεκτεθέντων, στο τρίτο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι το δικαστήριο κράτους μέλους, το οποίο αρχικώς επελήφθη βάσει της διάταξης αυτής, αλλά κρίνει ότι είναι κατά τόπον αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου, επιτρέπεται να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του, υπέρ άλλου δικαστηρίου του ίδιου κράτους μέλους, το οποίο ορίζεται ως κατά τόπον αρμόδιο από το εθνικό δίκαιο, εφόσον η διαπίστωση αυτή συνάδει προς τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες και δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού.

Επί του πρώτου σκέλους του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος

- 122 Με το πρώτο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, το οποίο έχει πανομοιότυπη διατύπωση σε αμφότερες τις υποθέσεις C-672/23 και C-673/23, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι πλείονες εναγόμενοι εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος μπορούν να θεωρηθούν από κοινού ως εφέλκων εναγόμενος για την εφαρμογή της διάταξης αυτής.
- 123 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ο λόγος για τον οποίο ζητείται η έκδοση προδικαστικής απόφασης δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικών γνώμων επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην αδήριτη ανάγκη αποτελεσματικής επίλυσης ένδικης διαφοράς που αφορά το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, Α κ.λπ., C 70/18, EU:C:2019:823, σκέψη 73).
- 124 Ωστόσο, η κατά τόπον αρμοδιότητα του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ) στις υποθέσεις των κύριων δικών δεν εξαρτάται από το αν πλείονες εναγόμενοι εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος μπορούν να θεωρηθούν από κοινού ως εφέλκων εναγόμενος κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012. Επομένως, η απάντηση στο πρώτο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος δεν μπορεί να ασκήσει την παραμικρή επιρροή στην έκβαση των διαφορών των κύριων δικών και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ως προδήλως αλυσιτελής για την επίλυσή τους.
- 125 Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στο πρώτο σκέλος του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 126 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι μπορεί να υφίσταται «τόσο στενή συνάφεια», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ, αφενός, αγωγής στρεφόμενης κατά εναγομένου στον οποίον δεν καταλογίστηκε ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992, διαπιστωθείσα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή από εθνική αρχή ανταγωνισμού, και, αφετέρου, αγωγών στρεφόμενων κατά εταιριών ως προς τις οποίες υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ανήκουν σε επιχειρήσεις, κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού της Ένωσης, στις οποίες καταλογίστηκε ευθύνη για την ως άνω παράβαση.

- 2) Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ των αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, η δυνατότητα του συνεναγομένου να προβλέψει ότι θα εναχθεί ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του εναγομένου επί του οποίου θεμελιώνεται η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν αποτελεί αυτοτελές κριτήριο, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως γενική αρχή κατά την εφαρμογή του κανόνα περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη.
- 3) Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί η ύπαρξη «τόσο στενής συνάφειας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, μεταξύ αγωγών στρεφόμενων κατά πλειόνων εναγομένων, δεν απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου. Εντούτοις, το στοιχείο αυτό μπορεί να ληφθεί υπόψη ως ένδειξη προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ότι ο ενάγων δεν δημιούργησε τεχνηέντως τις προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής. Το γεγονός ότι η ζημία που προβάλλεται στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης για ζημία προκληθείσα λόγω σύμπραξης, η οποία έχει ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, επήλθε εκτός του ΕΟΧ δεν συνεπάγεται, αφ' εαυτού, στο πλαίσιο του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού, ότι η αγωγή πρέπει να χαρακτηριστεί ως προδήλως αβάσιμη.
- 4) Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι καθορίζει τόσο τη διεθνή δικαιοδοσία όσο και την κατά τρόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου κράτους μέλους στην περιφέρεια του οποίου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος επί του οποίου θεμελιώνεται η διεθνής δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου.
- 5) Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι το δικαστήριο κράτους μέλους, το οποίο αρχικώς επελήφθη βάσει της διάταξης αυτής, αλλά κρίνει ότι είναι κατά τρόπον αναρμόδιο να επιληφθεί της αγωγής κατά του εφέλκοντος εναγομένου, επιτρέπεται να απεκδυθεί της αρμοδιότητάς του, υπέρ άλλου δικαστηρίου του ίδιου κράτους μέλους, το οποίο ορίζεται ως κατά τρόπον αρμόδιο από το εθνικό δίκαιο, εφόσον η διαπίστωση αυτή συνάδει προς τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες και δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κανονισμού.

(υπογραφές)